

ДУШКІН Олексій Миколайович (24. 12. 1903(06. 01. 1904), с. Олександрівка, нині Богодухів. р-ну Харків. обл. — 01. 10. 1977, Москва) — архітектор. Член СА СРСР (1933), член-кореспондент Академії архітектури СРСР (1950), професор (1966). Державні нагороди СРСР. Навч. на хім. факультеті Харків. технол. інституту (1923–25), закін. архіт. факультет Харків. інж.-буд. інституту (1930; викл. О. Бекетов). Відтоді працював у інститутах «Діпромет» і «Діпромосто» в Харкові. Від 1933 — у Москві. 1933–39 — в архіт. майстерні № 3 Мосради, 1940–43 — у відділі метропроектів Метробуду. 1943–59 очолював Центр. архіт. майстерню Міністерства шляхів сполучення СРСР, до 1955 — гол. архітектор; 1959–67 — гол. архітектор інституту «Метродіпротранс». 1947–77 водночас викладав у Моск. архіт. інституті. Творам Д. притаманні простота форм, монум. масштаб, новаторство в трактуванні матеріалів. У ранній період творчості був захоплений конструктивізмом, мав вплив братів Весніних. Фахівець в галузі транспорт. будівництва. Розробив концепцію безвікон. підзем. простору, став фактично засн. напряму підзем. урбаністики. Д. був автором-архітектором уряд. комісії з проектування міст Донбасу при РНК УСРР (1930–32), для Харкова на вул. Басейна спроектував автомобі.-дорож. інститут (1931–34, співавт. Е. Гамзе). Брав участь в архіт. конкурсах проєктів: Палацу Рад (1931–32, співавт. Я. Додиця, 1-а премія; також на всіх наступ. етапах проектування в автор. групах), Палацу Радіо (1933, спів-

авт. А. Мордвинов, К. Соломонов, 1-а премія), Академ. кінотеатру (1936) в Москві. Автор станцій Моск. метрополітену: «Палац Рад» (нині «Кропоткінська»; 1935, співавт. Я. Ліхтенберг; Сталін. премія, 1941), «Площа Революції» (скульптор М. Манізер), «Маяковська» (обидві — 1938, художник О. Дейнека), «3-д ім. Сталіна» (нині «Автозаводська»; 1943, скульптор І. Єфимов, художники В. Бордиченко, Ф. Лехт, Б. Покровський; Сталін. премія, 1946), «Новослободська» (1952, співавт. О. Стрелков, художник П. Корін). Підземна архітектура цих станцій — передусім «Кропоткінської» та «Маяковської» — належала до знакових зразків «сталін. неокласици», яка наближувалася до міжнар. ар деко. За проєкти станцій метро нагородж. преміями на Міжнар. виставках у Парижі (1937), Нью-Йорку (1939), Брюсселі (1958). У 1941–44 займався проєктуванням і будівництвом об'єктів високого класу оборон. значення. За проєктами Д. збудовано багатоповерх. будинок побл. Червоних Воріт (нині корпорація «Трансбуд»; 1949–52, співавт. Б. Мезенцев; Сталін. премія, 1949) та універмаг «Дитячий світ» (1953–57, співавт. Г. Аквілев, Ю. Вдовін, І. Потрубач) у Москві. Серед ін. його робіт — залізничні вокзали у Дніпропетровську (1945–50; співавт. І. Потрубач), Сімферополі (1946–51), Сочі (1947–52, РФ; обидва — співавт. Г. Аквілев) та ін. містах. Під час кампанії проти т. зв. архіт. надмірностей відповідно до постанови ЦК КПРС і РМ СРСР «Про усунення надмірностей у проєктуванні» (1955) його піддано жорсткій критиці, в подальші роки фактично відсторонено від знач. проєктів. Намалював низку портретів, пейзажів, архіт. композицій. 2004 до 100-річчя Д. у Держ. музеї архітектури (Москва) проведено виставку його робіт.

Рекомендована література

1. А. Н. Душкін. Архитектура 1930–1950-х гг.: Каталог выставки. Москва, 2004;
2. Жизнь архитектора Душкина. Книга воспоминаний. Москва, 2004;
3. Резвин В. А. Н. Душкін: К столетию со дня рожд. // Новый дом. 2004. № 5.

Н. О. Душкіна

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Душкін Олексій Миколайович / Н. О. Душкіна // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2008. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-19660>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).